کۆجیتۆی جەلال تاڵەبانی دیوانێ شیعر یان تەخکردنەوەی هەڵاوکان؟.. نوسینی: برزو حاجي حەبیب

چەندین جار هەوڵستەم لەسەر ئەوەکردوە کە شیعر بابەتکی زۆر لەوە گەورەتر و قوڵترە کە شاعیربون ئاسان بێت لەوەش قورستر (فەلسەفە، مۆزوو، خەیاڵ، گەردون ناسی، تەکنەلۆجیا، ئیدەمۆ ئاینیەکان، شارستانیەتەکان، ئەفسانەکان) بخرێنە بەر هەڕەمەتی خەیاڵی شاعیرو نوسەرەکی سەرکەش کە خۆشویستی لەگەڵ مردن ئەکات لەکاتیکدا هەڕەخنەگری بەناوبانگی عیراق شاکر مجید سیفە دەڵێت:
صلاح جلال لەسەر ئەم زەویيە بەنەمری دەمێنێتەوە هەروەکو هایدگەر دەڵێ بە بەڵگەنامەی هەلدرلین.
بەڵام چون دەبێت بوون بکرێت بەشیعر لەناوەڕۆکدا ئەمەیش صلاح جلال خۆی لەفاکسی دووەمدا فەلسەفەی مەرگ بەو هایدگەر دەینوسێت(هایدگەر..هایدگەر)ئەو بانگەشەی دەکات و دەیدوێنێت وەک ئەوەی هایدگەر لەپاڵیا دانیشتبێت، ئەمەش لەو هەوانینەوە دێت ئەو نوسەرانەکەمن کە بتوانن داهێنان بکەن لە بواری ئەدەبیات دا بە گواستنەوەی ژانرەکی فەلسەفی یان گەردونی و زانستی و جەدەلی هەوح و کەشەی بون و نەبون بە ناو ژانری شیعر و هەمان دیارە هەخنەگری سەرەوە هەستی بەو مەترسیە کردوە کە سەاح جلال تا دەست لەملانی مەرگ نەبێت ناگات بەخۆشویستە هاستەقینەکەی ئەمەش لەکۆجیتەدا بە جیاواز هەستی پەدەکەیت کە شەهیدەکان بەڕەگاوەن دەنەوەو چیاکان دەنە زمان و مرۆڤەکان لەکارساتە گەورەکاندا خوڵقێنەری هاستەقینەی مەرگن و داهاتوشیان ژیانکی هاستەقینەیە.
هەروەها دکتور قیس کاظم الجنابی لەبەرواودکردنی فەیلەسوفی شاعیرو شاعیری فەیلەسوف دا لەسەروی عەقل دا بەم جۆرە بەراوردی سلاح جلال دەکات و دەڵێت شاعیری کوردی (سلاح جلال) لەرە توانی ئیزەکان ببڕێت و ئاماژەبەو فەلسەفەیەی خۆی بدات بەهەی ئەو شیعرە نوێیانەی کەبەاوی کردوەتەوە تەوانینی زیندووی بە گەردون و بون و زمان و مەرگ و زەمان دەربەی بەهەی زمانکی مەعریفی کەبەی دەبێتە(دەفرەک) بۆئەوەی لەجیهانی (مەعقول)ەوە بچێت بەجیهانکی (نامەعقول) لەجوانی زمان و مەرگ (پشت زمان و میتا زەمان) یان (پشت زمان)

ئ□گ□ر ب□وانین□ نوسین□کانی س□□اح ج□لال و ت□□وانین□ک□ی دکت□ر قیس کازم ب□ئاشکرا میتا ز□مان ب□ □ونی دیار□ و زمان ش□و□ی ک□د و ه□□□کی ت□خ کراو□ و□رئ□گر□ت و س□رج□م □وداو□کان ل□ناو□خت□کدا □ود□د□ن و ز□م□ن کانس□ ئ□ب□ت□و□ و خ□یا□ و ف□لس□ف□ ه□□□کی سوری ترسناک دروست ئ□ک□ن ک□ خو□ن□ر □ائ□گر□ت و ناه□□□ت ت□پ□□□ت و فلاشباگ ئ□کات ب□ س□رج□می □وداو□ م□ژووی و گ□ردونی□کان ب□ب□ ئ□و□ی خو□ندن□و□ی قو□ی پ□ش و□خت□ی ل□س□ری ه□ب□

خ□م لائ□د□م ل□باسکردنی ورد□کاری و ناو□□□کی دیوان□ شیعری کت□بی (ک□جیت□ی ج□لال تا□□بانی) چونک□ تا ئ□ستا ل□ د□□ی ی□ک□م□دا گیرم خورادو□(ئ□م□ در□خ□□کی ع□لیق□ی ل□ □□ح (…)) ب□واناک□م بتوانم بگ□م ب□ (تاش□ ب□ردی کرد ب□ ک□مار)

ئ□م ک□جیت□ی س□دان د□ست□واژ□ی ف□لس□فی و زانستی ج□راوج□ری تیاب□کار هاتوو□ و و□ک ئید□م ب□ م□ژووی 70سا□ی کوردای□تی و گ□□ان□و□ی ل□ □وحی ه□ڤا□ س□ر□ک (مام جلال)□و□ ب□کارهاتوو□، ن□مدیو□ ف□لس□ف□ شیعرب□ت شیعریش ف□لس□ف□ب□ت ئ□ستا بینیم، ب□ب□چونی من ئ□م کت□ب□ س□اح ج□لالی کورد ن□ینوسیای□ نوس□ری ه□رن□ت□و□ی□ک بینوسیای□ ئ□و□ند□ بای□خی پ□ ئ□درا ه□تا ب□نرخرین خ□□ات□کانی ئ□د□بی جیهانی ئ□برد، ل□م کت□ب□دا ف□ت□ن□کانی گ□ردون ه□شتا ن□ت□قیون□ت□و□ مام ج□لال ش□□ی ن□ت□و□ ئ□کات ل□ □وداو□گ□ور□کانی جیهاندا و□ک (ت□قین□و□ گ□ور□ک□) کشانی کاک□شان□کان و گ□رد□لول□ گ□ردونی□کان و □اکشانی خولگ□کان و دروست بونی مر□ڤ و ه□تا □وداوی س□و□ک□ی ئاد□م و د□رکرانیان ل□ب□ه□شت و هاتن□س□رز□وی و ت□فانی نوح و ح□زار□تی بابلی و ن□وان دو□وبار□ک□و موعجیز□ی عیسا(س□اوی خودای ل□س□ربت) و گ□چان□ک□ی موساو ک□وی تور و ش□ق کردنی نیل ل□س□رد□ستی موسا(س□اوی خوای ل□س□ربت) و ک□ی □وداو□کانی مر□ڤای□تی ن□ت□و□ی کورد ئامادی□و مام ج□لال کار□کت□ر□ک□ی□تی و ئ□ج□نگ□ت، ئ□ز□ل□و□ ب□ ئ□ز□ل ل□ ل□دایک بون□و□ ب□ مردن ل□ ن□بون□و□ ب□ بون(مام ج□لال) گ□د□ی□ک□و بانگ□ش□ی خ□رد□کان س□رج□می ه□□□ س□او□کانی ف□زا و ف□لس□ف□و ج□د□لی بون و شیعر و ت□کن□ل□جیاو م□ژوو ت□خ کراون□ت□و□و ه□شتا س□اح ج□لال ق□□□می ب□ تیژ کردو□و چ□ندین ب□رهمی ناواز□ی نموون□یی ه□ی□ ک□ تاقان□ن ل□کت□بخان□ی کوردیدا و□ک(ن□فخ و و□ن□ی با، م□سیقای م□رگی ناو□خت□، کچانی ب□فر، ک□وتن□خوار□ی گ□ردون)ئ□ستاش ب□رد□وام□ ل□نوسینی باب□تی پ□ نرخ و پ□ بای□خ پ□ویست□ ز□ری خ□مان ب□ک□م ن□زانین ئ□م کت□ب□ داه□نان□کی نو□ی□ ل□ د□قی کوردیدا و توانستی ک□س نی□ بتوان□ت ت□ی پ□□□ن□ت چونک□ ئ□م خ□یا□ و ل□جیک□ی ئ□م کت□ب□ی پ□ نوسراو□ جیاواز□ .

سرچاوکان:
ژنامی المؤتمر ژمارة(٢٢٩٥) حوزیران٢٠١١
جريدة الاديب/العدد/159- 16كانون الثاني2008
ل روزنامةي كوردستاني نوي ژمارة ٨٨٥٠لة ٢٨/١٢/٢٠٢١

شنیی.. سردار جاف

خمی تا
گو بـ ئاوازی تـی باران ابگر
لـ تک نمی باران
ئیدی سمای گو مژاکن
ئی فرمسکی نیشتیمانم
ئاوابوون لـ درزی بـرد ک
بـ نیگای گوان ئاشنا بـ
بـنی رژگار بـنگن
شپلـ سرشتی دریا
تریفی شوکی کپ
ک ژوانی ئارامی لـ ئامز دن
تپوتزی گژوک
نوقمی شنبای بیان و
سراپا غوباری رژ لـ کارز دن
هر باران بـ خی چترک
تـتر جستی وشکسایمان سپی پش
کرویش چلی بـ هور
تارمایی غوربت بـ ئاهنگ ادژن
شو سرقاپی تمی رژ و
مزیکزانی تارمایی
بـ تای ژی کمانجکی
سمفنیای پاکی دژن
گو پی وای
دیاری دستی ئوینکار

بۆ تەنها ئەو
ئامێزی گەرمای وەریو و
شکۆفەی ناسرییەکانێ
ئێخێی کپی بن سابات و سەبزی شەو
ژاوەژاوی ڕەشنایی شەو
مەحوو ناکا ناڵەی هەژ و
فەین بە سەر بانی ونبوون
هەنگاوەیی ژین ئاوایە
جوانی لە گەڵ ژانەکانێ

Dezutschland
01.02. 2022

ڕازەکانی ئەوین و هەناسەکانی دەریا-7-.. تێکست: ستیڤان شەمزینی

رازی حەوتەم

ئازیزم ئازارەکم هەیە
لە ئازاری وەستنامەی پەپولەیەک ئێچە
لە بەداربوونەوەی پاش داغە خشکان ئێچە
لە بەربوونەوەی ئەستێرەی دەخشی ئێچێت
ڕەنگی ڕەشە، وەک مەراقە قەترانییەکان
تامی تاڵە، وەک ئەو پەکەی مەستت ناکات
لەگەڵ ئەو هەموو ئازارەشدا
وەک گەرانییەکی نەوتراو خەشم ئەوەی
ئازیزم خەونکی زاوم هەیە
لە خەونی بولبولی لە قەفەسنراو ئێچە
لە تەنگیی قەبری پەسڵکی هیوا ئێچە
لە کوتانەوەی سەری شیعر ئێچە
دوور و درێژە، وەک ڕێگای سەفەرکی وەڵ

دژوارە، وەک راکردن لە دەستی ئیزرائیل
لەگەڵ ئەو هەموو خوێنە زراوشدا
وەک خۆشویستی، خۆشم ئەوی

نا، هیچ کات مەرگم خۆش ناوێ
چۆن ئاگر ناتوانێت دەستبەرداری
حەزی سووتان بێت
ئاوها منیش ئالودەی ژیان بووم و
فڕشی سوور بە پێشوازیی رائەخەم
بەهام بە بەرچاوی بەدەنگی تەوە
داێی مەرگ، پارچە پارچە
گۆشتی ژیانم دائەکرمێنێت
نا، هیچ کات مەرگم خۆش ناوێت
چۆن ماسی چاوی بەرایی نادا
تەڵایی دەریا جێبهێڵێت
ئاوها منیش دەستم بە ژیانەوە گرتووە و
هەموو ڕۆژێک گەرانێیکی نوێی بە ئەژدەهام
بەهام بە بەرچاوی بەدەنگی تەوە
باهەزی مەرگ، گەڵا گەڵا
درەختی تەمەنم ئەوەرێنێت

باوەشم وایە تەش وەک خەمیت
سەدان ئەوارەی خەمناک
ویستووتە لەگەڵ ڕەوە پەپولەیەکی ڕەنجاو
گالیسکەی گریان
بەدوای خۆتدا کێش بکەیت
سەدان عەسری لە
ویستووتە لەگەڵ پەلە ریشەیەکی گەڵک
لە شەقامەکانی تەنهایی خۆت هەڵبەیت
سەدان شەوی خامۆش
ویستووتە لەگەڵ چرکە چرکی کاتژمێرەکدا
بەرەو دەرەوەی زەمەن سەفەر بکەیت
باوەشم وایە تەش وەک خەمیت
ئەو دەمەی دنیا پێ دەبێت لە ژاوەژاو
تۆ بە زمانی بەدەنگی باسی
لرفەی ئەو "بانە ئەکەیت
بینایی عەشق پێ ئەکەن لە تەزی کینە

ئەو دەمەی دەفری وجود
پە دەبەت لە ژەهر
تە بە فەنتەکی هەنگوینی
لەسەر پەستی چرچی ژیان ئەنووسیت
عەشق، واتە توانەوەی من لە تەدا

تە چی ئەبینیت لە مندا؟
جگە لە بورکانێک وشە و
دەفتەرێک شیعر
جگە لە نیگایەکی دوور و
دڵێکی ئەجگار نزیک
جگە لە رووخسارێکی پیر و
رەحەکی لاو
جگە لە جەستەیەکی ماندوو و
دوو چاوی پە گڕ
جگە لە خەم لە ئاوێنەی رەحتدا
من چی ئەبینم لە تەدا؟
جگە لە باهەندەیەکی شەرمن و
فەینەکی بەرز
جگە لە بڵەسەی روانین و
بەنی چەک نەرگز
جگە لە هەستەکی وەنەوشەیی و
دەریایەکی پە شەپەل
جگە لە بەرامەی ژیان و تامی ماچ
جگە لە خەت کە وەک جادوویەک
بە ئەسپایی رژایتە چاومەوە

ئەو هەموو شیعرە لە کوێ بنم؟
زریکەی ئەو هەموو گوڵە ژاکاوە بنووسمەوە
ئەو هەموو هەستە ئاڵە تاساوە یاداشت بکەم
ئەو هەموو سەفەرەی بردم ماڵی مردن بهەنمەوە
ئەو هەموو کەفی دەمی دەریا
بکەمە چوارینە
ئەو هەموو خونە دزراوەی
نەو دوعاکانی دایکم
بکەمە پەنج خشتەکی
ئەو هەموو خونە چەن ببینم؟

ترز دی پلک گیا زویر نکات و
سفر نیشتمان نکات ترمینا
کتبی فین لا پاساری ندزر و
چاوی کانییکی عاشق پا نکرت
لا بردی دابان
من ئیدی خونکم نماو با بینین!

من چن بتوانم
بم دنگ نوساوو ببم حیرانبژی
ئو یاسمین بزارانی
ترمی خیان برو فنابوون لا کا ناو
یان ئو ئینجانانی بر لسفر
لا حوشی چاووانیدا جمهشتن؟
ئفسوس بم دنگ نوساوو
ناتوانم ببم حیرانبژی
کچک کا هموو شوک
خونم پو ئبین و
لا ئشکوتکانی غوربتدا
بدوامدا ئگا
یان ببم شکتترین حیرانبژی
ئو سرباز کوژراوی بری جنگ
کا لا گیرفانیدا تنها ونی دایکی و
نامیکی چرچبووی
معشوقکی تدا جمابوو
ئفسوس ناتوانم

کمیدیای منا بازا.. نوزاد بند

( )

ـــــبا سا چوار خولک ئم کمیدیایم نوسی و امکردو با ماوو

ـــــ

ـــ نەوزاد بەندی ـــــ

حەز ناکەم خەر ئاوابێ و ..ببێ بەشەو ..
حەز ناکەم ڕۆژ بێتەوە و ..تەواو بە خەو ..
ئەمە عەقڵی منالە ..
شوکور بەخوا
هەموومان منال بووینەوە ..
لە کۆسایەتی و ڕەسنایەتی و
مەردایەتیی چووینەوە ..
ئا ئەکەین بە دوای بتڵە زیتا ..
بە دوای تەعین بوونا ..
بە دوای نە کیلە ئاردا ..
بە خەبەخشیی فەرمانگاکان شاد و شوکورین ..
لە هەموو کەمتەرخەمی و کولەمەرگییەک ، ئەبوورین ..
وەک منال ئا ئەکەین بە دوای دەبەیەک نەوتا ..
ئاسایی مانگ بترازێ لە چل و هەفتە بکشێ لە هەشت و حەوتا ..
بتڵە غاز ئامانئەکشێ ..
بە بینینی تانکەر حاڵمان لە دە و
دوای ئەکەوین وەک دەروێش ..
لەسەری بەنزینی شەش سەد و پێنجایدا ، چوار سەعات ئەوەستین ..
تەمەنمان لەو شتانەدا ئەوا و
بە دەربەستین ..
هەندەی هەموو کارگەکانی چین و ئەمانیامان دا بە ئوتومبیلی
کیلەمەتر سفر و
بە جادە وخاوەکانا ، پڕ لە ئەدین ..
شەقاممان هەیە ناوی پڕە ..
بە هەی نەشتەرگەری جوانکاریشەوە ،
هەموومان لووتمان یەک تڕە ..
ئیتر خەریکی چاولەکەرین ..
بەرد بفرێشە ، بەرد ئەفرێشن
نەر بدێشە ، نەر ئەدێشن ..
حاڵی حازر مەدلی خانوو وخاندن و
خانوو دروست کردنەوەی مەدەرنە ..
شەقاڵ و سەقفی مەغریبی ..
دەرمانخانە و چێشتخانە ..

لگ سروپخان ..
نیومان بفوت ، نیوکی تر خریکی گار گار و هلک کردنن
وک دواجن ..
ئوانی باسی شش و برگری ئکن ،
سوک و یسوا و ب واجن ..
ب جووت سم وبایکی متر و هشتاو ،
ا ئکین جزی مولید است کینو ..ئم کلاو و ئو کلاو ..
دعا ئکین ئم مانگیش وریگرین ..
گردنیشیان ئازا ئکین ئگر پش ورگرتن ، بمرین ..
مانگمان ل ئکن ب چل ژ ،
وک منا ، ب دنگ ،
ب گیرفانی بتاو ،
ائکینو ب ماو ..
پاری چاپیان لکردووین ب ئاتوونی عیار
بیست و چوار ..
وک منا تماشای کمپانیاکانی برپرسان ئکین ،
وک چن ل منایدا تماشای زر خرییکانی بدسبنسرمان ئکرد ..
ملیارکانیان ئژمرین ..
ئین کشککی تریشیان کی ..
حز ئکین سفییکیان لگدا بگرین ..
جرگی هاوکانمانی پ ببین ..
حزمان ل دتقاندنی یکتریی ..
حزمان لنانبینی یکتریی ..
تماشای دریایک نوت و ئاسمان غازی سروشتی ئکین و ..
ائکینو ب ناو چوار دیواری سارد و س ..
لی هئنیشین وک مریشکی ک ..
ئین سعاتکیان ب نیو ملین دلار
ئین قمسکیان ب شش هزار دلار ..
سیارکانیان گول ب ..نک زیزیک گولیان تگر ..
نک پپول ئاپیجییان ب هدا ..
نک پکی خوراو ، نارنجکیان پیاکش ..
ئین بینباخکیان ب هزار دلار ..
ئین کشککیان سسد ژوور ..
ئوند ملیار ، نرخی تیار ..
ئوند ملین ، نرخی بانی و

مەلەوانگەکانیان ..
ئەوەندە هەزارن ، ژمارەی حیمایەکانیان ..
جا بە سەعاتە سەد هەزاریی و قەمسەدە پێنج هەزاری و فەلافلە پێنج
سەد دیناریيەکەمانەوە ،
هائەکەینەوە بە ماڵەوە ..
دەستئەکەینەوە بە خواردنی ئەکسپایەر و
زاوزە و یاریيە باجێنە ، لە پاڵەوە ..
لەناو داڵانەکی شەدار ..
خەمان مەڵاس ئەدەین ،
وەک منالی بەعار ..
لەو دەڤەرە ، پشیلەیەکی لە نیە ،
چاوی کوەر نەکرابە ..
کلکی نەبڕا بە ..
سەگەکمان لا دەست ناکەوە ،
قاچی نەشکابە ..
گوێچکەی نەبڕا بە ..
گوەدرێژکمان بەردەست نییە ،
بریندار نەکرابە ..
بەحورمەتیی پە نەکرابە ..
پەڵەسەلکەیەکمان دەستناکەوە ،
سەد بەردی تە نەگیرابە ..
چەلەکەیەک بە خوڵی چەشت دەست ناکەوە ..
ڕیشەیەک ، سەد جە قەچەقانی ،
لە لەشیا نەچەنرابە ..
درەختە لق و پەپی نەسوتنرا بە ..نیە ..
ئاخر ئەو گیاندار و درەختانەن ،
تەوژمی کارەبایان ڕاگرتووە ..
گاز و نەوتەکەمانیان بردووە ..
زیکزیکەیەکم بینی ، پەنجا تەنکەر
نەفسا و .. هەزاران مەترەسە جا ، گازی دابوو بە شانیا و ئەیکرد
بەو دیوا ..
بمرە زیکزیکە ..
بەوخە زیکزیکە ..
لە ژوورە تاریکەکان ، منا بەخەو ئەکەین ..
حەزیش لە خاریج و یا پراخی گەامەو ئەکەین ..
لە نیوەی فیلمدا ، کارەبامان لە ئەکوژێننەوە و ..
پەش وەخت خەمان ئەکەین بە ژەر جگاوە ،وەک نەخەش ..

هر زوو لە بیرمان ئەچتەوە ،
کە یەکەکمان ئەگیرە ..یان ئەکوژرە ،
ئەچینەوە قاوغەکەی خەمان و
ئەەەین مستەحەق بوو ،
خەمان خەش ..
وەک منا بە پەل خەمان ئەدەین بە ئاوا ..
ئیجە و دەریای ناوەەاست ، بە چوپ ئەبەین ..یان بە مەلە ..
زەربەی زەرمان ئەخنکەین و
بە تەلەفزیەنەکان ئەبین بە هەواەی بە پەلە ..
کە ئەیشپەەینەوە لەو بەحرانە ،
هیچ ووەاتە وەرماننا گرە ، ەائەوەستین لەسەرسنوورەکانیان ،
مانگ و سا ، ئاقەانە ..
بەەاستی منا ەگەلەکی عەجولین ..
ئازاکانمان ئەوانەن کە ئەگرین ..
چەندەها مەلای ئازامان هەیە ،
لەسەر مینبەر ئەگرین ..
بە گریانەوە هاوار ئەکەن :
وەەاهی ما ئەناسم ، مانگەکە گەشتیان نەخواردووە ..
ما ئەناسم ەەژی ژەمە ئەخەن ..
ما ئەناسم ئەەە مامەستا پارەی چلورەیەکم پە نیە بە منا ەەکەم ،
دەی خوایە گیان ئەم ناحەقیە هەەنەگری ە
مامەستای مەکتەبیش هەندەکیان ئازان ،
لەبەردەم کامەراکانا ، دەست ئەکەن بە گیرفانیانا ، دوو سەد و
پەنجاییەک دەردەنن و
ئەەەن : قەسەم بەخوا .. وەەا بیلا تەەا ، هەر ئەوە شک ئەبەم ..
جا ئەگری ..
دەرچووی زانکەی ئازایشمان زەرن ،
بە گریانەوە ئەەەن : وەەاهی حەوت سا ەە زانکەم تەواو کردووە و
بە ئیش و کار
بە مار ..بە مندار ..
دوو جار لە ەەی یەنان خنکاوم و ..
خوا نەیکوشتووم ..ئەوانیش تەر و پە ئەگرین ..
بەەام ئەم گریانەیش تا ەادەیەک ەەپەدراوە ..لەو ەادەیە تەپەەە ،
هەەی سووره و مەلاکان دوور ئەخرەنەوە ..یان ئەگیرەن.. یان سودفە و
تەسادوف ، ئەکوژرەن ..
مامەستاکان ، زیاد لە ەادەی ەەپەدراو بگرین ،
فەلاقە ئەکرەن ..ئەگیرەن ..یان بە سەرگوزشتەی خەش خەش ، سووک

ئەکرێن ..
دوای سەعات دوور ،
هەرچی شەقامێ ئەگیرێ بە عەرەبانێ ..
لووتکەی هەرچی شاخ و گردیش هەیە ،
گیراوە بە کەشک و قۆلای شاهانە
یەک جیاوازیمان هەیە لەگەڵ منادا ، ئەویە درێژ ئەکەین ..
دەمەندمان خەی وا نیشان ئەدا لاتێ ..
لاتیشمان وا خەی دەرئەخا قەپاتێ ..

عەمرمان نەمنێ بە ئەم هەموو منادێ سەر سپیە سمێ بابێ ..
عەمرمان نەمنێ بە ئەم هەموو منادێ مەمک زلێ سمت خێ ..
جرت و فرتمانێ ،
بە ئوتومبیل و پیادێ ،
بە ئەنواع نەخشێ و خەیاڵەوە ..
شەڵ لەگەڵ یەکتری ئەکەین..
قەڵەی یەکتری ئەبڕین ..
پەرتی یەکتری ئەشکەنین و
بە بەعزێ پارەی تەبعی دەاوی حەرامەوە ،
ەا ئەکەینەوە بە ماڵەوە ..
کە ووتیشی : اللە اکبر ..
ەائەکەین بە دەستنوێژ گرتن ..
هەرچی سەگ و سەگبابیمان کردووە ،
لەگەڵ ئاوی دەستنوێژا ،
بە مەچەکمانا دەتێ خوار و
پاکدەبینەوە لە پیسی و بڕیی ..
بەو جۆرە ئەیبەینەوە
بەهەشت و حەفتا حۆری ..
چەن جوانێ میللەتێ هەمووی منادێ و
زاوزێیش ئەکەن ..
چەن جوانێ میللەتێ هەموو مەڵەتکەن و
کەچی ڕەیش ئەکەن ..
منادی بە دایبی ..
ئاودەستخانێ گشتییەکانیان وێران کرد ..
منادی بە عار ..
تا بەنزین گرانتر بێ ، ئوتومبیل زیاتر لە ئەخوەێ ..
تا ئارد و ڕەن گرانتر بن ، زیاتر ئەخەن ..
تا هەژار و ڕیسواتر بن ،

زیاتر دوو گیان ئەبن و ..
بە هەلهەلە و گریانەوە ..
بە بەنج و سیزریانەوە ،
خەستەخانەی ئەهلی جمێی دە ..
ویس چەن جوانە ئەم میللەتە ..
ئەم عیللەتە .

چیرۆک بە منداڵان.. سێ پەپوولە.. و. رەزا شوان

سێ پەپوولەی بچکۆلە و جوان و رەنگ جیاواز، سوور و سپی و سەوز، بوون بە هاوڕێ. دەسەزی یەکتری. لە وەرزی بەهاردا، هەموو رۆژێک، لە گوڵزارێکی گەورەی گوڵ هەمەڕەنگدا، بە یەکتری دەگەیشتن. لەبەر هەتاوی گەرمدا لەسەر ئەم گوڵ و ئەو گوڵدا دەنیشتنەوە، تەرشیلەی هەڵەیان دەمژی.
ئینجا دەستیان دەگرت و تەرسمایان دەکرد، چاوشارکێ و یاری خۆشیان دەکرد. ئەوارانیش دەگەڕانەوە بە ماڵەکانیان.
رۆژێک لە دوای نیوەڕۆدا، کە پەپوولە بچکۆلانەکان لەناو گوڵزارەکەدا یاریان دەکرد، هەورێکی تاریک بەری ئاسمانی گرت، دەستی بە باران بارین کرد. پەپوولەکان فریای ئەوە نەکەوتن کە بگەڕێنەوە بە ماڵەکانیان. چەوون بە لای گوڵەکان، کە تا بارانەکە لەدەکاتەوە داڵدەیان بدەن و تەنەبن.
پەپوولەکان: گوڵەڕە سوورە گیان، پەڕەکانت بەمان دەکەیتەوە بەینە ژوورەوە، تا بارانەکە لەدەکاتەوە؟
گوڵەڕە سوورە: پەپوولە سوورەکە، تە دەتوانیت بیەیتە ژوورەوە، چونکە رەنگەکەت لە رەنگی منە. بەڵام سپی و سەوزەکە نابێت بەنە ژوورەوە.
پەپوولە سوورەکە: گەر ڕە بە هاوڕی سپی و سەوزەکەم نەدێت بەنە ژوورەوە، منیش نایەمە ژوورەوە. لەبەر بارانەکەدا دەبین.
بارانەکە بە خۆتر باری، پەپوولە داماوەکان زیاتر تەبووون. فەین و چوون بە لای گەڵە هەرێیەکی باڵابەرزی

سپی.
پەپوولەکان: گوڵە هەرەی دلڤان، کامەک خەت دەکێتەوە، بەینە ژوورەوە تا بارانەکە دەوەستێت.
گوڵە هەرە: جێگای پەپوولە سپیەکە دەکەمەوە، چونکە ڕەنگەکەی لە ڕەنگی منە. بەڵام پەیستە پەپوولە سوور و سەوزەکە لە دەرەوەدا بمێننەوە.
پەپوولە سپیەکە: گەر پشوازی لە هاوڕێ سوور و سەوزەکەم نەکێیت. منیش نایەمە ژوورەوە، لەبەر بارانەکەدا لەگەڵیاندا دەمێنمەوە، پەمخەشە کە تەبین، نەک لە یەکتری دابڕین.
پەپوولە بچکۆلەکان فڕین و دوورکەوتنەوە، چوون بە لای گوڵە گەزیزەیەکی سەوزی مەیلەو سوور، تا جێگایان بکاتەوە.
پەپوولەکان: گوڵە گەزیزەی جوان و بەنخەش، جێگامان دەکێتەوە بەینە ژوورەوە تا بارانەکە لێدەکاتەوە؟
گوڵە گەزیزە: جێگای پەپوولە سەوزەکە دەکەمەوە، تا ڕادەیەک ڕەنگەکەی لە ڕەنگی من دەچێت. بەڵام پەپوولە سپی و سوورەکە، دەبێت لە دەرەوەدا بمێننەوە.
پەپوولە سەوزەکە: من بەبێ هاوڕێکانم نایەمە ژوورە، تەبوونم پێ باشترە، لەوەی لە هاوڕێکانم جیا ببمەوە.
پەپوولەکان فڕین و دوورکەوتنەوە. سەرەڕای تەبوونیان، پشتی یەکتریان بەرنەدا.
خەر کە لە پشتی پەڵە هەورەکەوە بوو، گوێی لە هەموو قسەکانی پەپوولە بچکۆلەکان و گوێکان بوو. لە دڵسوزی و خۆشەویستی هاوڕێتییان تێگەیشت. بۆیە لە نێوان هەورەکەوە، بە زەردەخەنەیەکی ناسکەوە، دەموچاوی دەرخست و پاڵی بە هەورەکەوە نا و دووری خستەوە و بارانەکەی وەستاند. تیشکەکانی بە گوڵزارەکە نارد. بە پێکەزەینەی حەوت ڕەنگیش ئاسمانی رازاندەوە.
پەپوولە بچکۆلەکان گەرم بوونەوە و باڵەکانیان وشکبوونەوە، خەمیان ڕەویەوە.
شادی و خۆشی کەوتە دڵیانەوە. دەستیان بە یاری و چاوشارکێ و سەما کرد. پێش خەرئاوابوونیش، گۆرانەوە بە ماڵەکانی خۆیان.
(*) بە کامەک دەستکاریەوە، ئەم چیرۆکەم لە ئینگلیزیەوە وەرگێڕاوە بە کوردی.
چیرۆکەکی فێلکلۆریە. ئەمانیا و ئیتاڵیا و چەند ولاتێکی تر، دێدەنێ پاڵی خۆیان.
ئەو مەبەستەی لەم چیرۆکەدایە، مەبەستێکی ڕوشتییە، هاوڕێتی ڕاستەقینە دەخاتە ڕوو، بە تایبەتیش لە کاتی تەنگانەدا.

نرویج: ۲۰۲۲

پروشی دخشی.. علی حمشید

دخش بووم بیینینی
دیمنی بفری زستان
ورد ورد پروشی دکرد
سرنجاکش بوو لامان
،،،
خم داپشی و چوومدر
بوکبفرینشم کرد
خراک و نان وردم
بچلک و کتر برد
،،،
هتا توانیم یاریم کرد
بام پش ئوی بم
کمک ونم گرت و
چوومو ژوورکی خم
،،،
علی حمشید